

Mimo coraz większej skali ochrony przeciwpowodziowej Żuław region ten nadal nie jest bezpieczny. Wiele kluczowych inwestycji wciąż czeka na realizację, a ich wstrzymanie związane jest z brakiem funduszy. Brak tych inwestycji stwarza ryzyko katastrofy na terenie Żuław i aglomeracji Gdańska. Odrębnym problemem są coraz liczniejsze siedliska objętych ochroną gatunkową bobrów europejskich, niszczących infrastrukturę przeciwpowodziową.

Delta Wisły wraz z Żuławami Wiślanymi to zaledwie 1% powierzchni kraju. Jednak z racji leżących tu obszarów depresji oraz intensywnej działalności człowieka (250 000 mieszkańców) stanowią obszar szczególny. Ogromne znaczenie ma dla nich prawidłowe utrzymanie infrastruktury przeciwpowodziowej, od której uzależnione jest funkcjonowanie systemu przyrodniczo-technicznego Żuław. Ryzyko powodzi, i tak na Żuławach najwyższe w skali kraju, potęguje się w związku ze zmianami klimatycznymi i idącymi za nimi zjawiskami ekstremalnymi oraz podwyższaniem poziomu wód Bałtyku. Wzrost tego zagrożenia wynika także z presji urbanizacyjnej na tereny bezpośrednio sąsiadujące z Żuławami.

Na Żuławach działają kluczowe dla regionu Dolnej Wisły zakłady przemysłowe – m.in. Rafineria w Gdańsku Grupy PKN Orlen, Grupa Azoty "Fosfory" Sp. z o.o. czy Zakłady Alstom Power. Żuławę to także region ważny rolniczo (żyźne gleby, w tym mady) i turystycznie (Zamek Krzyżacki w Malborku, Głównie i Dolne Miasto w Gdańsku, Stare Miasto i Wyspa Spichrzów w Elblągu).

Wody Polskie administrowały tu urządzeniami wodnymi, w tym budowlami, służącymi ochronie przeciwpowodziowej Żuław, w szczególności wałami przeciwpowodziowymi rzek i kanałów, dziewięcioma stopniami wodnymi, pięcioma wrotami przeciwsztormowymi, pięcioma zaporami, 545 ostrogami na żuławskim odcinku Wisły, dwiema kierownicami ujścia Wisły do Zatoki Gdańskiej, 98 stacjami pomp i 429 kanałami.

Kontrola NIK, przeprowadzona przez Delegaturę w Gdańsku, służyła sprawdzeniu, czy powstałe w 2018 r. Wody Polskie skutecznie działają na rzecz zwiększenia ochrony Żuław przed powodziami.

Żuławę Wiślanę to bardzo ważny obszar dla gospodarki, o glebach wysokiej żyzności (gł. mady) i wielu kluczowych zakładach przemysłowych. Jednak ochrona przeciwpowodziowa Żuław realizowana przez Wody Polskie nie osiągnęła wystarczającego poziomu.

Skuteczność ochrony przeciwpowodziowej Żuław zwiększono – dzięki odpowiednim inwestycjom, na które w latach 2018-2023 (do 30 czerwca) wydano ponad 221 mln zł. Przede wszystkim o cztery nowe jednostki zwiększono flotę lodołamaczy służącą zapewnieniu zimowej osłony przed powodziami zatorowymi na Dolnej Wiśle. Inne zrealizowane inwestycje to:

- poprawa zabezpieczenia przed cofką, czyli powodzią sztormową od Zalewu Wiślanego, miasta Nowy Dwór Gdański i okolicznych terenów (nowe wrota przeciwsztormowe na rzece Tudze),
- stworzenie portu dla lodołamaczy na Martwej Wiśle (Przegalina),
- odbudowa 19 ostróg na Wiśle, które ograniczają ryzyko powstania powodzi zatorowej w tych lokalizacjach,
- przebudowa dwóch stacji pomp,
- budowa budowli odcinającej koryto Kanału Wysokiego od wód Kanału Piaskowego,
- remont wałów rzeki Fiszewki.

Zrealizowane przedsięwzięcia nie zredukowały w zadowalającym stopniu ryzyka powodzi w Delcie

Wisły. Tymczasem skuteczne zarządzanie tym ryzykiem wymaga długofalowych, kierunkowych i celowych działań na rzecz rozwoju i modernizacji infrastruktury przeciwpowodziowej na Żuławach.

Brak realizacji koniecznych zadań inwestycyjnych nastąpił z powodu niezapewnienia dostatecznego finansowania – łączna kwota niedoboru przekracza 1 mld zł. Takich niezrealizowanych zadań, uznanych za priorytetowe dla ograniczenia ryzyka powodziowego, przewidzianych dla Żuław w Programie Planowanych Inwestycji (PPI) Wód Polskich, było aż 89 na 95. Do kluczowych inwestycji, których nie zdołano sfinansować, należy odbudowa kolejnych ostróg na Dolnej Wiśle, a wiele z nich wymaga remontu.

Zaniechanie odbudowy ostróg może przyczynić się do erozji wałów i utrudnienia lub uniemożliwienia pracy lodołamaczy, a to ze względu na brak odpowiednich głębokości tranzytowych. Zagrożenie powodziowe przez to wzrasta i nawet te przedsięwzięcia, które zdołano zrealizować, nie zredukowały w zadowalającym stopniu ryzyka powodzi w Delcie Wisły. Przerwanie wałów Wisły w tym regionie oznaczałoby poważne zagrożenie dla życia i zdrowia setek tysięcy mieszkańców aglomeracji Gdańska i okolic, a ew. straty w infrastrukturze oszacowano na 3,8 mld zł. Do tego należy dodać znaczące skażenie środowiska wskutek potencjalnego zalania hałd i składowisk substancji chemicznych, oczyszczalni ścieków, rafinerii czy innych ważnych obiektów infrastruktury kanalizacyjnej i drogowej.

Dlatego należy jak najszybciej wdrożyć działania na rzecz przywrócenia budowli regulacyjnych Wisły na odcinku żuławskim w całości do stanu dobrego.

NIK skierowała zawiadomienia:

- do prokuratury – w związku z przeprowadzeniem okresowych kontroli stanu technicznego niektórych obiektów budowlanych w zakresie instalacji elektrycznej i piorunochronnej przez osobę zawieszoną w prawach członka Izby Inżynierów Budownictwa, a więc nieposiadającą prawa wykonywania samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie,
- do wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego – o niedopełnieniu obowiązku poddania niektórych budowli wymagany okresowym kontrolom stanu technicznego,
- do właściwego powiatowego inspektora nadzoru budowlanego – w sprawie odpowiedzialności zawodowej w budownictwie pracownika Wód Polskich zawieszonego w prawach członka Izby Inżynierów Budownictwa, który przeprowadził kontrole okresowe stanu technicznego stacji pomp w zakresie instalacji elektrycznej i odgromowej,
- a ponadto powiadomiła Ministra Infrastruktury o szczególnym korzystaniu przez Zarządy Zlewni z wód bez wymaganych pozwoleń wodnoprawnych.

Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

Minister Infrastruktury

- podjęcie skutecznych działań w celu ograniczenia ryzyka powodziowego na Żuławach, m.in. poprzez zapewnienie Wodom Polskich środków finansowych na realizację najistotniejszych zadań,
- wdrożenie skutecznych rozwiązań, w ramach współdziałania z Ministrem Klimatu i Środowiska, w celu zmniejszenia rozmiarów szkód w infrastrukturze przeciwpowodziowej, wyrządzanych przez bobra europejskiego na Żuławach, z zachowaniem we właściwym stanie ochrony tego

Ochrona przeciwpowodziowa Żuław – zapewnić fundusze, przepłoszyć bobry

Kategoria: Zarządzanie Przestrzenią

Opublikowano: środa, 17, kwiecień 2024 13:20

Alicja Cisowska

Odsłony: 415

gatunku;

Prezes Wód Polskich

- kontynuowanie działań mających na celu niezwłoczne złożenie do właściwych wojewodów wniosków o przyjęcie planów utrzymania wód obejmujących swoim zakresem obszar Żuław,
- wzmocnienie nadzoru nad działalnością terenowych jednostek organizacyjnych Wód Polskich bezpośrednio odpowiedzialnych za ochronę przeciwpowodziową Żuław – w zakresie wymogu posiadania aktualnych pozwoleń wodnoprawnych na szczególne korzystanie z wód.

Pełna treść kontroli NIK: www.nik.gov.pl

Źródło: NIK